

Μαθητική Εβδομάδα Δράσης 2026

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Απ' το χωράφι στο καλάθι

act:onaid
για έναν κόσμο πιο δίκαιο

Co-funded by
the European Union

Το παρόν έγγραφο έχει παραχθεί με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο του εγγράφου αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ActionAid Ελλάς και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αγαπητοί και αγαπητές εκπαιδευτικοί,

Η **Μαθητική Εβδομάδα Δράσης**, η μακροβιότερη δράση σχολικού ακτιβισμού, συνεχίζει να κινητοποιεί την εκπαιδευτική κοινότητα για **22^η χρονιά!** Αυτή τη φορά ενώνει τις φωνές μαθητών και μαθητριών όλων των βαθμίδων, από όλη την Ελλάδα, αλλά και από το εξωτερικό, θέλοντας να στείλει ένα ηχηρό μήνυμα για Κλιματική Δικαιοσύνη!

Με θεματικό άξονα το παραπάνω αίτημα, και με δεδομένο ότι **οι λιγότερο υπεύθυνοι για την κλιματική κρίση είναι αυτοί που πλήττονται περισσότερο**, η φετινή θεματική εστιάζει στην τροφή, πώς δηλαδή η κλιματική κρίση επηρεάζει και έχει σοβαρές επιπτώσεις τόσο στην ποσότητα όσο και στην ποιότητα της τροφής που καταναλώνουμε ανά τον κόσμο. Η μαθητική εκστρατεία, που συνδέεται με τον **ΣΤΟΧΟ 2: ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΠΕΙΝΑ** και **ΣΤΟΧΟ 13: ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ** από τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, φιλοδοξεί να διερευνήσει τη σχέση κλίματος και τροφής, να ευαισθητοποιήσει την σχολική κοινότητα πάνω σε ζητήματα κοινωνικής αδικίας και επισιτιστικής ανασφάλειας και παράλληλα, να καλλιεργήσει στάσεις και συμπεριφορές υπεύθυνης κατανάλωσης για έναν αειφόρο κόσμο. Μια διαδρομή από το χωράφι στο καλάθι μας, που έχει να μας αποκαλύψει μια άρρηκτη σχέση μεταξύ ανθρώπου και Γης, καθώς και την αλληλεξάρτηση κλιματικής κρίσης και τροφής.

ΒΗΜΑΤΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. Δηλώστε συμμετοχή στον παρακάτω σύνδεσμο, αν δεν το έχετε ήδη κάνει!

ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΔΡΑΣΗΣ: Φόρμα Συμμετοχής 2026 – Fill out form

2. Αξιοποιήστε τον εκπαιδευτικό οδηγό **«Κλιματική δικαιοσύνη, απ' το χωράφι στο καλάθι»**: Ένας οδηγός πλούσιος σε πληροφοριακό υλικό, δραστηριότητες, ιδέες για σχολικές δράσεις που θα σας δώσει την ευκαιρία να ενημερωθείτε, ευαισθητοποιηθείτε και να ευαισθητοποιήσετε το μαθητικό πληθυσμό πάνω στην φετινή θεματική.

3. Δημιουργήστε **Leporellos**: Μάθετε περισσότερα για το πώς φτιάχνονται τα Leporellos, «τα βιβλία ακορντεόν» και εμπνευστείτε για να φτιάξετε τα δικά σας, διαδίδοντας το μήνυμα για Κλιματική Δικαιοσύνη!

4. **Φωτογραφίστε το έργο σας** και ανεβάστε το έως τις **20 Μαΐου 2026** στο: <https://www.surveymonkey.com/r/LGYFHLD> επισφραγίζοντας έτσι την συμμετοχή σας στην φετινή εκστρατεία και κυρίως στέλνοντας έτσι ένα μήνυμα για κλιματική δικαιοσύνη! Σε κάθε περίπτωση, μπορείτε να μας στείλετε τη φωτογραφία σας στο: education.hellas@actionaid.org

Όλα τα έργα θα εκτεθούν σε ψηφιακή πινακοθήκη, που θα δημιουργηθεί στην εφαρμογή Padlet, ο σύνδεσμος της οποίας θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα μας!

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΦΕΤΙΝΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ

Η κλιματική κρίση δεν είναι μόνο ένα περιβαλλοντικό φαινόμενο, αλλά ένα βαθιά κοινωνικό ζήτημα. Σύμφωνα με έκθεση της Oxfam International, το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού ευθύνεται για ίση ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα που παράγεται από δισεκατομμύρια ανθρώπους από τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα. Παράλληλα, αυτές οι κοινωνικές ομάδες διαθέτουν μεγαλύτερη δυνατότητα να προστατευθούν από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, ενώ οι πιο ευάλωτοι πληθυσμοί δεν έχουν πρόσβαση σε «εργαλεία ανακούφισης» και αποκατάστασης. Η άνιση αυτή κατανομή ευθυνών και δυνατοτήτων καθιστά την κλιματική κρίση έναν πολύ σημαντικό παράγοντα και πολλαπλασιαστή κοινωνικών ανισοτήτων.

Οι συνέπειες αυτής της ανισότητας φαίνονται έντονα στην επισιτιστική ασφάλεια. Οι αγροτικές κοινότητες, οι μικροκαλλιεργητές/-τριες, οι αυτόχθονες λαοί και οι πληθυσμοί με περιορισμένους πόρους πλήττονται δυσανάλογα, καθώς εξαρτώνται άμεσα από φυσικούς πόρους και ευαίσθητα κλιματικά συστήματα παραγωγής τροφίμων. Ακραία καιρικά φαινόμενα, μειωμένες αποδόσεις καλλιεργειών, πλημμύρες και ξηρασίες οδηγούν σε έλλειψη τροφής και αυξημένη αστάθεια τιμών. Έτσι, η επισιτιστική ανασφάλεια πλήττει πρώτα και κυρίως αυτούς που έχουν τη μικρότερη ευθύνη για την κρίση. Με αυτόν τον τρόπο, η κλιματική αλλαγή συνδέεται άμεσα με κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, κάνοντας επιτακτική την ανάγκη για Κλιματική Δικαιοσύνη, για τη μετάβαση σε ένα πιο δίκαιο και βιώσιμο μοντέλο διαβίωσης στον πλανήτη.

Στο πλαίσιο αυτό η υπερκατανάλωση και η σπατάλη τροφής, από όσους έχουν τη δυνατότητα, επιδεινώνουν περαιτέρω την κρίση, καθώς μεγάλο μέρος της παραγόμενης τροφής δεν καταναλώνεται ποτέ, ενώ η παραγωγή της έχει ήδη επιβαρύνει το κλίμα. Προσεγγίσεις όπως η αγροοικολογία, η τοπικοποίηση της παραγωγής, η έννοια της επισιτιστικής ασφάλειας και της υπεύθυνης κατανάλωσης συμβάλλουν στη διαμόρφωση πιο ανθεκτικών, κλιματικά δίκαιων και βιώσιμων μοντέλων ανάπτυξης. Για την εκπαίδευση, η κατανόηση αυτής της σύνθετης σχέσης προσφέρει ένα ισχυρό θεωρητικό πλαίσιο ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να προσεγγίσουν την Κλιματική Δικαιοσύνη όχι μόνο ως οικολογικό ζήτημα, αλλά και ως ζήτημα κοινωνικής ευθύνης, συμμετοχής και συλλογικής δράσης.

Ήξερες ότι...

Δεν είσαι ο Άτλαντας που κουβαλά τον κόσμο στους ώμους του. Είναι καλό να θυμάσαι ότι ο πλανήτης είναι αυτός που κουβαλά εσένα."

Vandana Shiva, περιβαλλοντική ακτιβίστρια.

- Τα αέρια του θερμοκηπίου βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 800.000 ετών.
- Οι ωκεανοί, το έδαφος και τα δάση αποτελούν τις 3 κύριες φυσικές αποθήκες άνθρακα. Οι ωκεανοί απορροφούν το 25-30% των εκπομπών και είναι η κύρια «αποθήκη» που ρυθμίζει τη θερμοκρασία του πλανήτη. Το έδαφος λειτουργεί σαν ένα τεράστιο χρηματοκιβώτιο, αποθηκεύοντας και «κλειδώνοντας» τεράστιες ποσότητες άνθρακα - περίπου το 25% του συνολικού άνθρακα της Γης. Τα δάση απορροφούν το 20-25% του άνθρακα ετησίως και τον μετατρέπουν σε ξύλο και οξυγόνο μέσω της φωτοσύνθεσης.
- Το Μπουρούντι αντιπροσωπεύει μόλις το 0,02% των παγκόσμιων εκπομπών αερίου.
- Οι ΗΠΑ αντιπροσωπεύουν το 14% των παγκόσμιων εκπομπών αερίου.
- Στο Μπαγκλαντές κατά την περίοδο των μουσώνων το 50% της χώρας πλημμυρίζει.
- Η Ντάκα, πρωτεύουσα του Μπαγκλαντές, δέχεται κάθε χρόνο περίπου 400.000 νέους κατοίκους από τις αγροτικές περιοχές, λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων, που καταστρέφουν τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις και μετατρέπουν τους αγρότες σε εποχιακούς κλιματικούς πρόσφυγες.
- Υπάρχει Παγκόσμια Τράπεζα Σπόρων στη Νορβηγία. Πρόκειται για ένα θησαυροφυλάκιο μέσα στους πάγους που φυλάσσει σπόρους από όλο τον πλανήτη, ώστε να μπορούμε να καλλιεργήσουμε την τροφή μας σε περίπτωση που οι σοδιές καταστραφούν από την κλιματική αλλαγή και άλλα αίτια. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας Σπόρων: <https://www.seedvault.no/> και να κάνετε μια εικονική περιήγηση.
- Έχουν πραγματοποιηθεί δικαστικοί αγώνες πολιτών κατά κυβερνήσεων ή εταιρειών, με σκοπό να τις υποχρεώσουν νομικά να πάρουν αυστηρότερα μέτρα κατά της κλιματικής αλλαγής.
- Η Υπόθεση Urgenda (2019)¹ (Ιδρυμα Urgenda) πέτυχε μια ιστορική νίκη, αναγκάζοντας την ολλανδική κυβέρνηση να μειώσει τις εκπομπές ρύπων, προκειμένου να προστατεύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών της.
- «Η υπόθεση των Ελβετίδων Ηλικιωμένων» (KlimaSeniorinnen) 2024 αφορά μια ομάδα 2.500 γυναικών τρίτης ηλικίας, που προσέφυγαν στη δικαιοσύνη, υποστηρίζοντας ότι οι συχνοί καύσωνες απειλούν άμεσα την υγεία και τη ζωή τους. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τις δικαίωσε, καταδικάζοντας για πρώτη φορά ένα κράτος για ανεπαρκή δράση απέναντι στην κλιματική αλλαγή.
- Η υπόθεση Duarte Agostinho² αναφέρεται σε 6 νέους από την Πορτογαλία, που προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά 32 κρατών για κλιματική αδράνεια, αναδεικνύοντας την κρίση ως απειλή για τα δικαιώματα της νέας γενιάς. Αν και η προσφυγή απορρίφθηκε για τυπικούς λόγους, η προσπάθειά τους κέρδισε παγκόσμια αναγνώριση και νομική σημασία.

1 <https://odeth.eu/%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-urgenda-the-state-of-the-netherlands-v-urgenda-2015-%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%83/>

2 <https://www.amnesty.gr/news/articles/article/28203/eyropi-eyropaiko-dikastirio-dikaiomaton-toy-anthropoy-dimioyrgei-zotikis>

Αναλογίστηκες ότι...

Όσο για το μέλλον,
δεν πρόκειται να το προβλέψεις,
αλλά να το καταστήσεις εφικτό."

Antoine de Saint-Exupéry

- **Πόσο χρόνων είναι η Γη και πόσο χρόνων είναι ο άνθρωπος πάνω στη Γη;**

Η ηλικία της γης είναι δισεκατομμυρίων ετών. Μελετήστε τη γραμμή του χρόνου. Πόσο «πρόσφατα» εμφανίστηκαν οι άνθρωποι στη Γη;

ΠΡΟΤΕΡΟΖΩΙΚΟΣ ΜΕΓΑΛΑΙΩΝΑΣ
2.500-542 εκατ. χρόνια πριν

ΠΑΛΑΙΟΖΩΙΚΟΣ ΑΙΩΝΑΣ
542-251 εκατ. χρόνια πριν

ΜΕΣΟΖΩΙΚΟΣ ΑΙΩΝΑΣ
251-66 εκατ. χρόνια πριν

ΚΑΙΝΟΖΩΙΚΟΣ ΑΙΩΝΑΣ
66 εκατ. χρόνια πριν έως σήμερα

Γεωργική Επανάσταση 12.000 χρόνια πριν

Βιομηχανική Επανάσταση 250 χρόνια πριν

Μέσα σε αυτό το ελάχιστο διάστημα, η ραγδαία εξέλιξη του ανθρώπου άλλαξε βίαια την ισορροπία του πλανήτη.

- **Πώς μπορεί να ξανά «γεννηθεί» η Γη;**

Η γη χρειάζεται αναζωογόνηση για να ανακτήσει τη ζωντάνια της. Για να γίνει ξανά εύφορη, δεν αρκεί πλέον να μην τη βλάπτουμε, αλλά να τη βοηθήσουμε να συνέλθει. Υπάρχουν συστήματα καλλιέργειας, όπως η αναγεννητική γεωργία,³ που προχωρούν ένα βήμα παραπέρα από την απλή συντήρηση και στοχεύουν στη θεραπεία και την πλήρη αποκατάσταση των εκτάσεων που έχουν υποβαθμιστεί.

- **Πόσες γυναίκες στον κόσμο ασχολούνται με γεωργικές εργασίες;**

Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι γυναίκες αποτελούν σχεδόν το **40%** του εργατικού δυναμικού στον γεωργικό τομέα (2023), ποσοστό που ξεπερνά το **50%** σε ορισμένες περιοχές της Αφρικής και της Ασίας.⁴

- **Πόσο φαγητό πετιέται στα σκουπίδια κάθε χρόνο;**

Περίπου 1,05 δισεκατομμύρια τόνοι τροφίμων πετιούνται στα σκουπίδια ετησίως. Τα νοικοκυριά ευθύνονται για το μεγαλύτερο μέρος, περίπου το 60% (631 εκατομμύρια τόνοι), ενώ ακολουθούν η εστίαση (28%) και το λιανεμπόριο (12%)⁵. Κατά μέσο όρο, κάθε άνθρωπος πετάει περίπου 79 κιλά τροφίμων στο σπίτι του κάθε χρόνο.

3 Regenerative Farming Greece - Restoring soil and biodiversity while growing food

4 <https://www.un.org/en/observances/rural-women-day>

5 <https://www.unep.org/resources/publication/food-waste-index-report-2024>

Riding for Just Transition

Η ActionAid Ghana με αρκετά άτομα διοργάνωσαν την Εκστρατεία «Riding for Just Transition» στο Tamale με στόχο την ενίσχυση και ανάδειξη των φωνών των νέων ανθρώπων, των γυναικών και των κοινοτήτων που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της κλιματικής κρίσης. Η εκστρατεία έφερε κοντά μέλη των οργανώσεων όπως Activista Ghana, Young Urban Women's Movement, Smallholder Women Farmers, Young Female Platform και εκπροσώπους της Ecovista της Βόρειας Περιφέρειας της Γκάνα, οι οποίοι/ες ποδηλάτησαν για την ισότητα, την κλιματική δικαιοσύνη και ένα βιώσιμο μέλλον.

Παράλληλα, στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού το Νοέμβριο του 2025, στο Βελέμ της Βραζιλίας αυτόχθονες λαοί, ομάδες νέων, εργατικά κινήματα, οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών και οργανώσεις από όλο τον κόσμο ενώθηκαν στην Παγκόσμια Ημέρα Δράσης για την Κλιματική Δικαιοσύνη με αφορμή την COP30. Η πορεία συγκέντρωσε δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους που γέμισαν τους δρόμους με συνθήματα, τραγούδια και καλέσματα για επείγουσα κλιματική δράση και προστασία των κοινοτήτων και της βιοποικιλότητας. Τα άτομα, που διαδήλωναν, ανέδειξαν απειλές όπως η παράνομη υλοτομία, οι καταστροφικές εξορύξεις, που υπονομεύουν τις τοπικές κοινότητες στον Αμαζόνιο και ευρύτερα, στον Παγκόσμιο Νότο. Κλείνοντας, τόνισαν την προτεραιότητα να βρεθούν λύσεις με γνώμονα τη δικαιοσύνη, που διασφαλίζουν τα δικαιώματα των αυτόχθονων λαών και προωθούν ουσιαστική κλιματική δράση.

© ActionAid Ghana

© ActionAid Brazil

Στηρίζοντας τον αγροτικό πληθυσμό και μαζί το φυσικό περιβάλλον

Ο 57χρονος José από την Βραζιλία μοιράζεται την εμπειρία του με την ActionAid: «Εγώ εδώ γεννήθηκα και μεγάλωσα, εδώ γνώρισα τη γυναίκα μου. Αυτός είναι ο τόπος μου και θέλω να παραμείνω εδώ. Έμαθα να καλλιεργώ τη γη από τους προγόνους μου. Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής το καταναλώνουμε εμείς ως οικογένεια και το υπόλοιπο το πουλάμε. Παλιά, καίγαμε τα χωράφια και χρησιμοποιούσαμε ζιζανιοκτόνα, γιατί δεν ξέραμε πόσο κακό κάνουν. Μέσα από το πρόγραμμα της ActionAid μάθαμε για την αγροοικολογία, αλλάξαμε συνήθειες κι οργανωθήκαμε σε ομάδες, αντί να δουλεύουμε ο καθένας μόνος του. Συνειδητοποιήσαμε ότι μαζί δουλεύαμε καλύτερα... Μεταξύ άλλων, είμαι φύλακας των σπόρων κρεόλ, που είναι πολύ ανθεκτικοί και παίζουν σπουδαίο ρόλο στη βιώσιμη γεωργία και την ανάπτυξη του περιβάλλοντος. Χαίρομαι που συμβάλλω στη διατήρηση της βιοποικιλότητας! Η φύση χρειάζεται τη βοήθειά μας και οι σπόροι είναι ό,τι καλύτερο. Έχει αλλάξει κυριολεκτικά η ζωή μας! Καταλαβαίνουμε καλύτερα τον κόσμο και ονειρευόμαστε έναν πιο βιώσιμο».

© Valdir Dias/ActionAid

Σώζοντας ζωές μετά την καταιγίδα

Στις 21 Αυγούστου 2024, καθώς οι πλημμύρες σάρωναν την περιοχή Φένι, ο Shahrukh Karim, μέλος της οργάνωσης Activista της ActionAid Bangladesh, ιδρυτής των «Students for Justice» και αντιπρόεδρος της SADA Bangladesh, ανέλαβε την πρωτοβουλία να ηγηθεί μιας αποστολής διάσωσης, ξεκινώντας από το Κοξ Μπαζάρ. Κατά τη διάρκεια της διαδρομής, ο Shahrukh σκέφτηκε ότι θα χρειαστεί ξηρά τροφή, φάρμακα και ορό. Την ίδια κιόλας μέρα εξασφάλισε χρηματοδότηση και τα προμηθεύτηκε με μία στάση του στο Patiya Bazaar. Με πληροφορίες από τοπικές επαφές, νοίκιασαν με την ομάδα μια βάρκα και προχώρησαν βαθύτερα στις πληγείσες περιοχές, διασώζοντας εγκλωβισμένες οικογένειες από στέγες και παρέχοντάς τους ξηρά τροφή και φάρμακα.

© ActionAid Brazil

Το γλωσσάρι της φετινής θεματικής, επαναπροσδιορίζοντας τους όρους

Αγροικολογία: Σύμφωνα με το FAO είναι η επιστημονική μελέτη, πρακτική αλλά και κοινωνικό κίνημα που εφαρμόζει οικολογικές αρχές στη γεωργία και την τροφική παραγωγή, με στόχο την αειφορία των οικοσυστημάτων, τη βιοποικιλότητα, την ανθεκτικότητα των αγροτικών κοινοτήτων και τη διατροφική ασφάλεια. Περιλαμβάνει τη διαχείριση της γης, των υδάτων, της βιοποικιλότητας και των κοινωνικών συστημάτων με βάση τις οικολογικές λειτουργίες, αντί για υπερβολική εξάρτηση από χημικές εισροές ή εντατικές βιομηχανικές μεθόδους.

Αναγεννητική γεωργία: Η αναγεννητική γεωργία αντιλαμβάνεται την δυνατότητα μιας καλλιεργητικής παρέμβασης να συμβάλει στην αποκατάσταση της υγείας του εδάφους, των φυτών αλλά και της συνολικής υγείας του οικοσυστήματος ακολουθώντας τις αρχές της κυκλικότητας και της βιοποικιλότητας.

Επισιτιστική ασφάλεια: Η επισιτιστική ασφάλεια ορίζεται από την **Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Παγκόσμια Επισιτιστική Ασφάλεια** ως η φυσική, κοινωνική και οικονομική πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα που ανταποκρίνονται στις διατροφικές ανάγκες και τις διατροφικές προτιμήσεις για μια ενεργό και υγιή ζωή.

Ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών **FAO** ορίζει την επισιτιστική ανασφάλεια ως την έλλειψη τακτικής πρόσβασης σε επαρκή ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα για φυσιολογική ανάπτυξη και εξέλιξη και για μια ενεργό και υγιή ζωή.

Κλίμα και Καιρός: Ο καιρός αναφέρεται στις βραχυπρόθεσμες συνθήκες της ατμόσφαιρας, ενώ το κλίμα περιγράφει τις μέσες καιρικές συνθήκες σε μια μεγάλη χρονική περίοδο. Όταν κοιτάτε έξω από το παράθυρό σας μια δεδομένη ημέρα, αυτό που βλέπετε είναι ο καιρός. Το κλίμα, από την άλλη, είναι ο καιρός σε μια συγκεκριμένη περιοχή για μεγάλο χρονικό διάστημα – συνήθως 30 χρόνια ή περισσότερα.

Κλιματική αλλαγή: Μακροπρόθεσμες μεταβολές στα παγκόσμια ή περιφερειακά κλιματικά πρότυπα, κυρίως λόγω ανθρωπίνων δραστηριοτήτων όπως η καύση ορυκτών καυσίμων και η αποψίλωση των δασών.

Κλιματική δικαιοσύνη: Η κλιματική δικαιοσύνη αφορά την επίτευξη δίκαιης και ισότιμης κατανομής των βαρών, των επιπτώσεων και των οφελών της κλιματικής αλλαγής, αλλά και των προσπαθειών μετριασμού της κλιματικής κρίσης. Αυτό σημαίνει να θέσουμε τη ζωή στο επίκεντρο του μέλλοντος μας, να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα των πιο ευάλωτων ανθρώπων και να εξασφαλίσουμε ότι όλοι οι άνθρωποι, ιδιαίτερα οι γυναίκες και οι πιο ευάλωτοι, μπορούν να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, που είναι δίκαιες, υπεύθυνες, διαφανείς και χωρίς διαφθορά.

Κλιματικοί πρόσφυγες: Οι άνθρωποι που εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (π.χ. άνοδος της στάθμης της θάλασσας, πλημμύρες, ξηρασία).

Κλιματική κρίση: Σύμφωνα με τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή αναφέρει ότι η «κλιματική κρίση» είναι αποτέλεσμα των ανθρωπογενών εκπομπών, οδηγεί σε ακραία καιρικά φαινόμενα, άνοδο της θερμοκρασίας και της στάθμης της θάλασσας, και έχει σοβαρές κοινωνικοοικονομικές και οικολογικές επιπτώσεις. Σύμφωνα με το European Environment Agency (EEA) ο όρος χρησιμοποιείται για να υπογραμμίσει ότι η αλλαγή του κλίματος δεν είναι αργή ή μελλοντική, αλλά επείγουσα και υπαρκτή, με κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά κόστη ήδη σε εξέλιξη.

Πλανητικά όρια: Επιστημονικά καθορισμένα όρια εντός των οποίων η ανθρωπότητα μπορεί να λειτουργεί με ασφάλεια, ώστε να αποφευχθεί η αποσταθεροποίηση των κρίσιμων συστημάτων της Γης. Περιλαμβάνουν εννέα περιοχές, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια της βιοποικιλότητας και η οξίνιση των ωκεανών. Η υπέρβαση αυτών των ορίων αυξάνει τον κίνδυνο εκτεταμένων, μη αναστρέψιμων περιβαλλοντικών αλλαγών που θα μπορούσαν να απειλήσουν την ανθρώπινη επιβίωση και την υγεία του πλανήτη. <https://www.stockholmresilience.org/research/planetary-boundaries.html>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.

ΠΟΥ ΠΑΕΙ Η ΑΝΑΣΑ ΟΤΑΝ ΦΕΥΓΕΙ;

Το δέντρο έχει εμπιστοσύνη στο χώμα. Κι εμείς πρέπει να έχουμε εμπιστοσύνη στον άνθρωπο. Η ρίζα είναι η ίδια."

Γιάννης Ρίτσος

1. Βγείτε στην αυλή ή σε κάποιο χώρο πρασίνου στη γειτονιά με δέντρα. Εναλλακτικά, χαμηλώστε τα φώτα, βάλτε ήχους φύσης να σας συνοδεύσουν (αέρας, θρόισμα δέντρων) και δημιουργήστε μια αίσθηση ηρεμίας στην τάξη.
2. Ζητήστε από τα μέλη της τάξης να βρουν μια άνετη θέση, όπου κι αν βρίσκεστε και αν θέλουν να κλείσουν τα μάτια. Καθοδηγήστε τα σε μια άσκηση αναπνοής με το παρακάτω ενδεικτικά σενάριο:

Ακουμπήστε το ένα σας χέρι στην καρδιά και το άλλο στην κοιλιά. Πάρτε μια ανάσα από τη μύτη και παρατηρήστε την κοιλιά σας να φουσκώνει. Εκπνεύστε απαλά από το στόμα.

Σκεφτείτε ότι κρατάτε ένα όμορφο λουλούδι κοντά στη μύτη σας. Εισπνεύστε βαθιά από τη μύτη σαν να μυρίζετε το άρωμά του και μετά φυσήξτε απαλά πάνω στα πέταλά του για να μοιραστείτε τη μυρωδιά του με τον κόσμο.

Σε ποιον, αλήθεια, ανήκει ο αέρας που μόλις αναπνεύσατε;

Φέρτε στο μυαλό σας τα δέντρα γύρω σας, τα δέντρα που συναντάτε όταν έρχεστε στο σχολείο, δέντρα που έχετε στον κήπο σας, ίσως έχετε και ένα αγαπημένο δέντρο. Αγκαλιάστε τον κορμό του και αν θέλετε σκαρφαλώστε σ' ένα του κλαδί. Κοιτάξτε ψηλά και παρατηρήστε τα φύλλα του, τι χρώμα έχουν; Ποιο το σχήμα τους; Παρατηρήστε τα πώς κουνιούνται μ' ένα δροσερό αεράκι, που μόλις φύσηξε.

Τώρα φανταστείτε ότι είστε ένας σούπερ ήρωας με μια δυνατή ανάσα. Εισπνεύστε βαθιά από τη μύτη και μετά εκπνεύστε δυνατά από το στόμα, κάνοντας έναν ήχο «φσσς», σαν να πετάτε στον αέρα. Πού πάει άραγε η ανάσα σου όταν φεύγει από το στόμα σου; Έχετε ακούσει ποτέ να λένε ότι εμείς εισπνέουμε ό,τι εκπνέουν τα δέντρα και εκείνα εισπνέουν ό,τι εκπνέουμε εμείς; Είμαστε ένα με τη φύση.

3. Μοιραστείτε με την ομάδα το Παράρτημα 1 και δώστε λίγο χρόνο να σας πουν τι νομίζουν ότι βλέπουν, ποιες σκέψεις τους γεννά αυτό που βλέπουν, αν και πώς συνδέονται αυτά που απεικονίζουν οι 2 εικόνες. Όποτε το κρίνετε ωφέλιμο για την πυροδότηση των σκέψεων της ομάδας, μεταφέρετέ τους την παρακάτω δήλωση:

“Ανάμεσα σε έναν άνθρωπο και ένα δέντρο είναι η ανάσα. Είμαστε ο ένας ο αέρας του άλλου.

Αποδίδεται στη Margaret Bates⁶

6 www.sharingnature.com/uploads/3/8/3/8/38383903/forestbathingoct2018_v3.pdf

4. Ξεκινήστε, έπειτα, μία συζήτηση αναστοχασμού, ενδεικτικά:

- Πώς αισθανθήκατε παίζοντας το παιχνίδι με την αναπνοή;
- Τι είναι αυτό που μας κρατάει ζωντανούς;
- Πώς φαντάζεστε τη διαδικασία που είπαμε ότι τα δέντρα εισπνέουν ό,τι εκπνέουμε εμείς; Περιγράψτε την αντίστροφη διαδικασία.
- Για ποιο λόγο τα δάση λέγονται οι πνεύμονες της Γης;
- Τι θα συνέβαινε αν δεν υπήρχαν δέντρα στη Γη;

Εξηγήστε, εάν το κρίνετε σκόπιμο, τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης, πώς τα ίδια τα δέντρα φτιάχνουν την τροφή τους από την ηλιακή ενέργεια και από το CO₂ που εμείς εκπνέουμε. Τα δέντρα είναι ο πιο σημαντικός φυσικός μηχανισμός απορρόφησης του CO₂ και μείωσης της θερμοκρασίας, η αύξηση της οποίας οδηγεί στην κλιματική αλλαγή.

Μοιραστείτε, όποτε κρίνετε ωφέλιμο, τις πληροφορίες που θα βρείτε στο **κουτί της Πραγματικότητας!**

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ!

Ένα δέντρο μέσου μεγέθους απελευθερώνει καθημερινά αρκετό οξυγόνο για να συντηρήσει τέσσερις ανθρώπους.

Ένα δέντρο μπορεί να απορροφήσει έως και 21 κιλά CO₂ ανά έτος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. Δραστηριότητα 1: Πού πάει η ανάσα όταν φεύγει;

ΟΣΑ ΕΚΡΥΨΕ Ο ΦΑΚΟΣ

1. Χωρίστε την ομάδα σε 4 μικρότερες και δώστε στην καθεμιά από μία φωτογραφία (βλ. Παράρτημα 1&2). Οι φωτογραφίες απεικονίζουν:

- Ξηρασία στη Ζιμπάμπουε και στο Τέξας των ΗΠΑ⁷.
- Πλημμύρα στο Μπαγκλαντές και στο Πιεμόντε της Β. Ιταλίας⁸.

Μην αποκαλύψετε εξαρχής τις χώρες απ' όπου προέρχονται οι φωτογραφίες. Για τις μικρότερες τάξεις, μπορείτε να προβάλετε τα δύο ζευγάρια φωτογραφιών στην ολομέλεια και να συντονίσετε τη συζήτηση εκεί.

2. Αξιοποιήστε τις παρακάτω ημιτελείς προτάσεις για να βοηθήσετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναλύσουν τις εικόνες και να εκφράσουν τις σκέψεις τους στην ολομέλεια. Τα παιδιά μικρότερης ηλικίας μπορούν να ζωγραφίσουν τι πιστεύουν ότι υπάρχει γύρω από τη φωτογραφία, που τα «έκρυψε» ο φακός.

- Σε αυτή τη φωτογραφία βλέπω.....
- Γύρω από τη φωτογραφία ο φακός έχει κρύψει
- Ένα πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι και το έκρυψε ο φακός είναι
- Ένα συναίσθημα που μπορεί να νιώθουν οι άνθρωποι και το έκρυψε ο φακός είναι
- Αυτό το φαινόμενο ίσως συμβαίνει γιατί.....

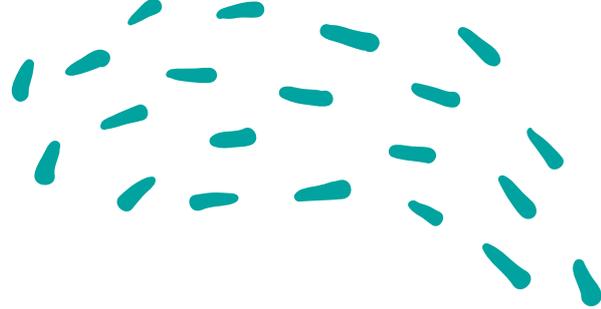
3. Ρωτήστε πρώτα τους μαθητές και τις μαθήτριες σε ποιες περιοχές του κόσμου πιστεύουν ότι τραβήχτηκαν αυτές οι φωτογραφίες και έπειτα αποκαλύψτε τις χώρες.

4. Στη συνέχεια αναλογιστείτε, ενδεικτικά:

- Κατά πόσο το φαινόμενο της ξηρασίας και της πλημμύρας αποτελεί ένα παγκόσμιο πρόβλημα και για ποιο λόγο;
- Πώς συνδέεται αυτό που βλέπουμε στη φωτογραφία με τον υπόλοιπο πλανήτη;
- Ποιες από τις 4 χώρες των φωτογραφιών θα δυσκολευτεί περισσότερο να εξασφαλίσει τροφή για τους πολίτες της μετά από αυτά τα ακραία καιρικά φαινόμενα; Για ποιους λόγους;
- Σε ποια μέρη του πλανήτη συναντάμε σήμερα τις περισσότερες ιστορίες ανθρώπων, που η ζωή τους ανατρέπεται από την κλιματική αλλαγή;

7 Austin Water Shortage

8 Ιταλία: Εκτεταμένες πλημμύρες στα βόρεια, ξηρασία στα νότια

5. Μοιραστείτε με την ομάδα το Παράρτημα 3 και δώστε λίγο χρόνο για να μελετήσουν το γράφημα. Συζητήστε έπειτα και αναστοχαστείτε κριτικά για όσα «φανερώνει ο φακός» και πόσο δίκαια τα βρίσκετε:
- A) Ένα μικρό μερίδιο του συνόλου του παγκόσμιου πληθυσμού «ευθύνεται» για το μεγαλύτερο ποσοστό διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και άρα της κλιματικής κρίσης. Αντίθετα, υπάρχει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό που ευθύνεται πολύ λιγότερο.
- B) Αυτό το μικρό ποσοστό συνήθως ζει στις αναπτυγμένες χώρες, όπου τόσο οι χώρες, όσο και τα άτομα διαθέτουν τα μέσα να αμυνθούν, προφυλαχτούν και να ανακουφιστούν από τις συνέπειες της κλιματικής κρίσης, ενώ οι αναπτυσσόμενες χώρες—που συχνά ζει ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων με πολύ χαμηλά εισοδήματα και άλλο τρόπο ζωής, έχουν τη μικρότερη ευθύνη για την κλιματική κρίση— βρίσκονται εκτεθειμένες και αβοήθητες μπροστά στις συνέπειές της⁹.
6. Συνεχίστε τον κριτικό αναστοχασμό και προσπαθήστε να διερευνήσετε γιατί ολοένα και περισσότερο θεωρείται η κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα, που αυτή προκαλεί, ως μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την επισιτιστική ασφάλεια, δηλαδή, την εξασφάλιση ότι κάθε άνθρωπος, κάθε στιγμή, έχει πρόσβαση σε αρκετή, ποιοτική και θρεπτική τροφή για να καλύπτει τις ανάγκες του και να ζει με υγεία. (βλ. **Γλωσσάρι** της θεματικής (σελ. 8) και **Ιστορίες που μας εμπνέουν** (σελ. 6).
7. Τέλος, μοιραστείτε με την ομάδα τον όρο Κλιματική Δικαιοσύνη (βλ. **Γλωσσάρι** της θεματικής) ως κοινωνικό αίτημα και προσπαθήστε να τον προσεγγίσετε, διερευνώντας το περιεχόμενό του, γιατί υπάρχει ως αίτημα, από που προέρχεται, ποιους οφέλη κτλ. Λάβετε υπόψη σας όσα έχετε σκεφτεί μέχρι τώρα.

Επιπλέον πληροφορίες, παραδείγματα αλλά και δραστηριότητες για την Κλιματική Δικαιοσύνη μπορείτε να βρείτε στον εκπαιδευτικό οδηγό του ευρωπαϊκού προγράμματος Ecoality, τον οποίο μπορείτε να βρείτε εδώ: <https://actionaid.gr/ecoality>

9 <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/10546/621551/2/cr-climate-equality-201123-en.pdf> (σελ. 13)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. Δραστηριότητα 2: Όσα έκρυψε ο φακός

© Tendai Marima/ActionAid

© Tendai Marima/ActionAid

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. Δραστηριότητα 2: Όσα έκρυψε ο φακός

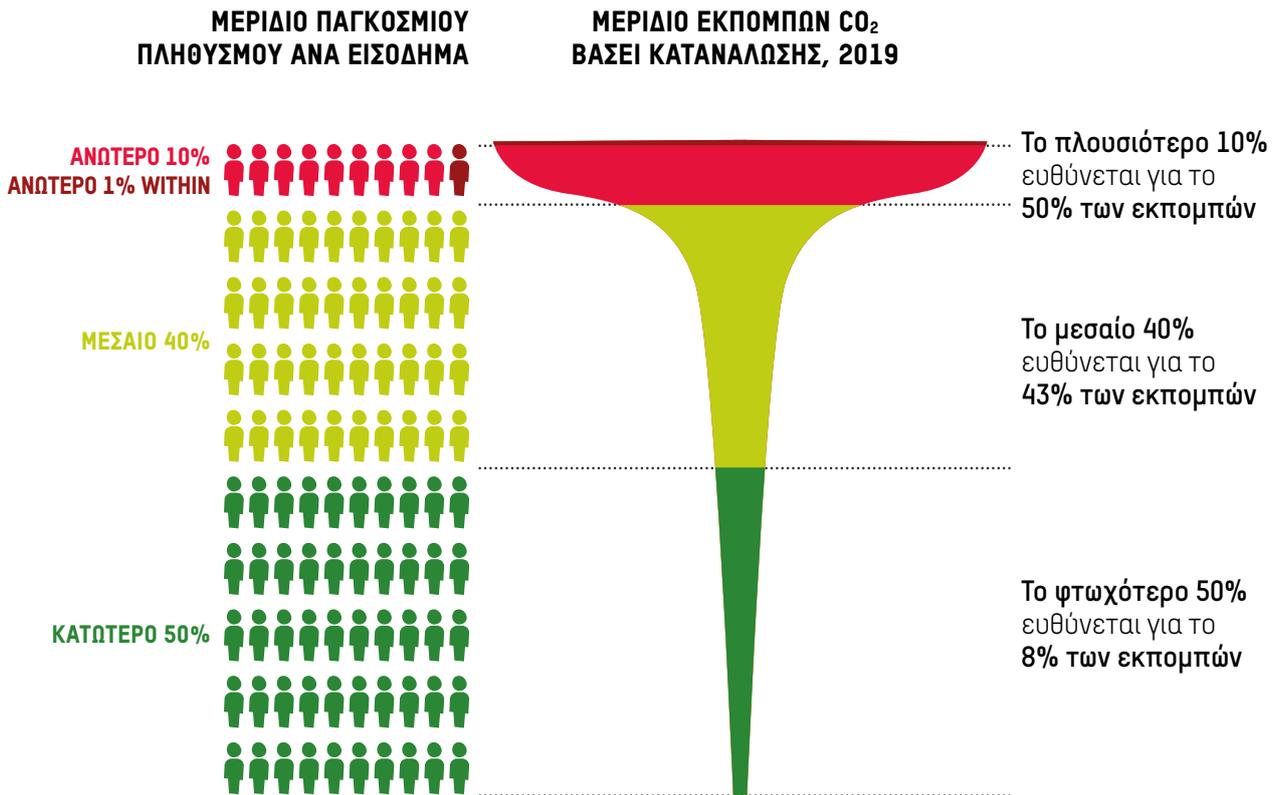

© ActionAid Bangladesh

© ActionAid Bangladesh

ΣΧΕΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΟΜΠΗΣ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ 2019

Πηγή: <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/10546/621551/2/cr-climate-equality-201123-en.pdf> (σελ 13)

Η Oxfam συνεργάστηκε με το Stockholm Environment Institute (SEI) για να αναλύσει προσεκτικά και να τεκμηριώσει τις ατομικές εκπομπές άνθρακα έως το 2019. Η έρευνα δείχνει ότι το 2019, (βλ. παραπάνω γράφημα) το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού παρήγαγε τόση ρύπανση άνθρακα όσο τα πέντε δισεκατομμύρια ανθρώπων, που αποτελούν τα φτωχότερα δύο τρίτα της ανθρωπότητας. Οι εκπομπές με βάση την κατανάλωση του πλουσιότερου 10% ήταν υπεύθυνες για το ήμισυ όλων των παγκόσμιων εκπομπών CO₂.

Η ΓΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΠΟΔΙΑ ΜΑΣ, ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΑΛΥΣΙΔΑ ΤΩΝ ΓΙΑΤΙ!

1. Ρωτήστε τους μαθητές και τις μαθήτριες να σας πουν ποιο είναι το αγαπημένο τους φαγητό. Διαλέξτε το πιο δημοφιλές φαγητό και καταγράψτε το στον πίνακα. Σκεφτείτε έπειτα την προέλευση των υλικών του, όπως ενδεικτικά στο παρακάτω παράδειγμα:

ΜΑΚΑΡΟΝΙΑ ΜΕ ΚΙΜΑ

Μακαρόνια: Προέρχονται από σιτάρι, που φυτρώνει στο έδαφος.

Κιμάς: Προέρχεται από τις αγελάδες, που τρώνε χορτάρι ή δημητριακά, όπως το καλαμπόκι και το κριθάρι, που μεγαλώνουν στο έδαφος.

Τυρί: Φτιάχνεται από το γάλα, που προέρχεται από τις αγελάδες που τρώνε το χορτάρι, το οποίο μεγαλώνει στο έδαφος.

Κρεμμύδια: Μεγαλώνουν στο έδαφος.

Λάδι: Προέρχεται από την ελιά, που μεγαλώνει στο έδαφος.

2. Ζητήστε από τον κάθε μαθητή και την κάθε μαθήτρια να ανακαλέσει στην μνήμη του/της ένα γεύμα της προηγούμενης μέρας και να σκεφτεί από πού προέρχονται τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν.
3. Συνεχίστε, εξηγώντας στην ομάδα ότι θα προσπαθήσετε να ανακαλύψετε ποια είναι η σχέση ανάμεσα στην παραγωγή της τροφής και στον καιρό. Χωρίστε την ομάδα σε 3 μικρότερες ή υλοποιήστε την δραστηριότητα στην ολομέλεια (συνιστάται για τις μικρότερες ηλικίες) και ανάλογα μοιράστε ή επιλέξτε ένα από τα παρακάτω σενάρια.

1^ο: Το λάδι είναι πολύ ακριβό φέτος.

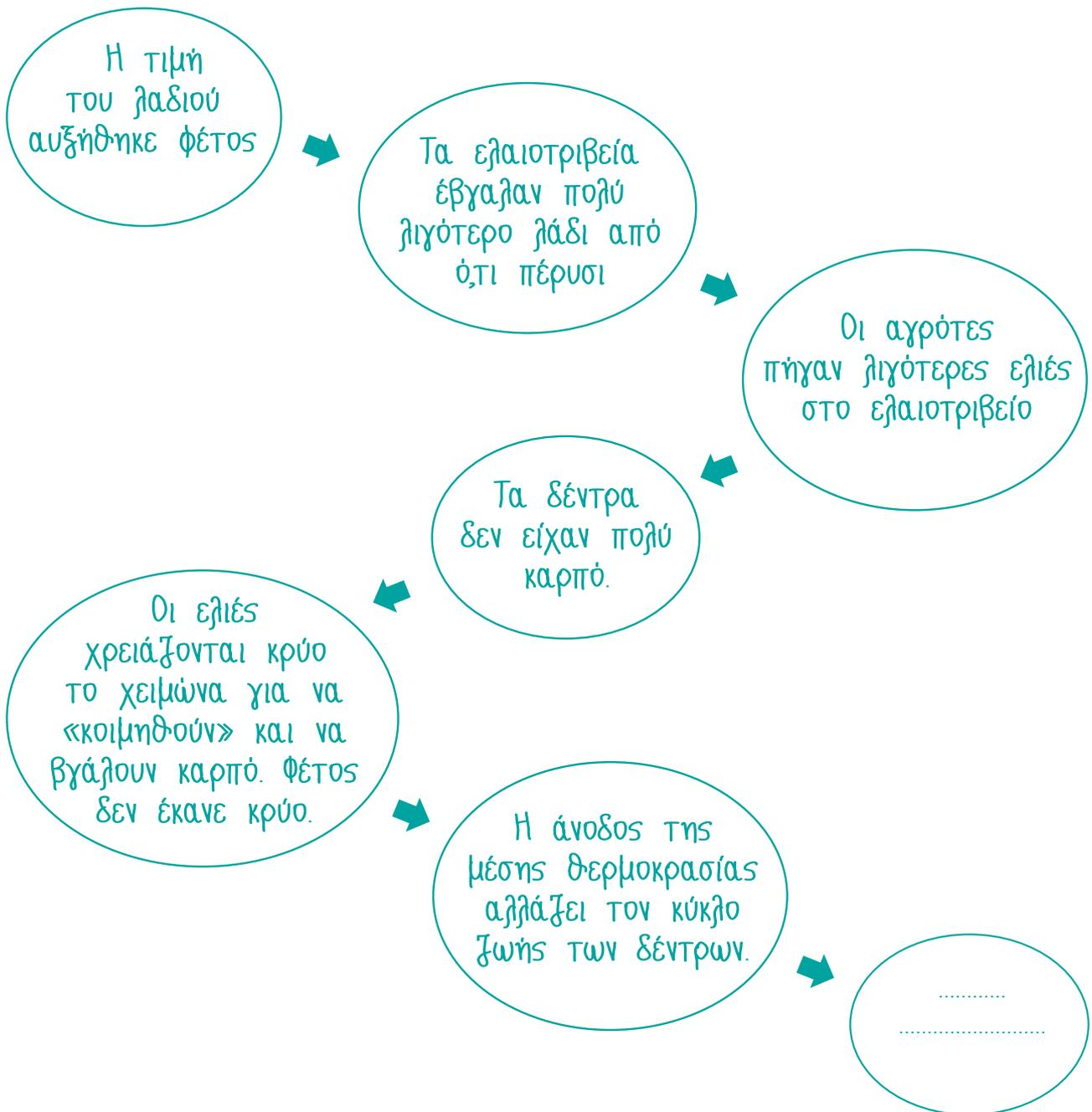
2^ο: Φέτος οι αγρότες δεν μάζεψαν σχεδόν καθόλου σιτάρι και η τιμή του ψωμιού ανέβηκε.

3^ο: Οι ψαράδες στις λίμνες δεν βρίσκουν πια ψάρια.

4. Γράψτε στον πίνακα το σενάριο μέσα σ' έναν κύκλο ή αντίστοιχα οι ομάδες σε χαρτί (ή να ζωγραφίσουν) και ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να σκεφτούν μία αιτία, ένα «Γιατί» που νομίζουν ότι εξηγεί την κατάσταση που αναφέρεται το σενάριο. Οι μαθητές/τριες καταγράφουν (ή να το ζωγραφίσουν) έναν λόγο σε έναν άλλο κύκλο, που συνδέεται με τον προηγούμενο με ένα βέλος. Ακολουθήστε την ίδια συλλογιστική πορεία για τον δεύτερο κύκλο και ενθαρρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να σκεφτούν μία ακόμα αιτία, ένα γιατί, που εξηγεί/ευθύνεται για τον δεύτερο κύκλο. Συνεχίστε έτσι, ρωτώντας ξανά «ΓΙΑΤΙ» για κάθε αιτία (κύκλο) που αναφέρετε, δημιουργώντας μια αλυσίδα έως ότου φτάσετε σε βαθύτερα αίτια, που κατά την γνώμη σας οδήγησαν στα σενάρια. (π.χ. καιρικές συνθήκες, κλιματική κρίση, ανθρώπινη παρέμβαση).

Εναλλακτικά ή για τις μικρότερες ηλικίες, δώστε έτοιμους αλλά ανακατεμένους τους κρίκους της αλυσίδας του παρακάτω παραδείγματος και ζητήστε από τα παιδιά να τους βάλουν στη σειρά.

Παράδειγμα με λάδι:

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ!

Σχεδόν το 98% της τροφής μας έρχεται από το έδαφος. Το έδαφος είναι ζωτικής σημασίας ακόμα και για τη ζωή στους ωκεανούς. Ο άνεμος παρασύρει σωματίδια σκόνης πλούσια σε μέταλλα, όπως ο σίδηρος, ενώ οι βροχές μεταφέρουν οργανική ύλη μέσω των ποταμών στις ακτές. Αυτά τα στοιχεία αποτελούν τροφή για το φυτοπλαγκτόν το οποίο βρίσκεται στη βάση της θαλάσσιας τροφικής αλυσίδας. Δηλαδή χωρίς το έδαφος θα επηρεάζονταν τα πάντα στη θάλασσα από την επιβίωση των ψαριών μέχρι την ικανότητα της θάλασσας να απορροφά CO².

<https://www.nasa.gov/centers-and-facilities/goddard/how-desert-dust-nourishes-the-growth-of-phytoplankton-at-sea/>

ΤΟ ΠΑΡΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ, ΑΛΛΑΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΜΕΙΣ!

1. Ξεκινήστε μία συζήτηση με τους μαθητές και τις μαθήτριες για το πώς οι δικές μας διατροφικές συνήθειες σχετίζονται με την παραγωγή και ύπαρξη τροφής στον κόσμο, εστιάζοντας στην υπερκατανάλωση, τόσο κατά την αγορά όσο και κατά την κατανάλωση τροφίμων. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πόσα από τα τρόφιμα που αγοράζουμε καθημερινά πάνε στα σκουπίδια;
- Πόσο από το φαγητό που καθημερινά μαγειρεύουμε, περισσεύει και τελικά πετιέται;
- Πόσες φορές έχετε πει, «χόρτασα δεν μπορώ να φάω άλλο», ή «δεν μου αρέσει το φαγητό», αφήνοντας το πιάτο σας μισογεμάτο;

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ!

Το 1/3 του φαγητού που παράγεται παγκοσμίως καταλήγει στα σκουπίδια.

Υπολογίζεται ότι σε μεγάλες εκδηλώσεις, το 30-50% του φαγητού μπορεί να καταλήξει στα σκουπίδια.

2. Παροτρύνετε τα παιδιά να σκεφτούν τον κόπο και τον χρόνο των ανθρώπων που καλλιεργούν την τροφή καθώς και της γης ή όσων ασχολούνται με την παραγωγή της. Χρησιμοποιήστε το παράδειγμα του ψωμιού.

Ο άνθρωπος της γης: Το φθινόπωρο ο γεωργός οργώνει το χωράφι και σπέρνει τους μικρούς κόκκους του σιταριού. Το χειμώνα και την άνοιξη το σιτάρι μεγαλώνει σιγά σιγά, ο γεωργός το προσέχει και το φροντίζει με υπομονή κάθε μέρα. Το καλοκαίρι με μεγάλες μηχανές το μαζεύει από το χωράφι. Φανταστείτε ότι παλιότερα το μάζευαν με τα χέρια κόκκο, κόκκο.

Ο άνθρωπος του μύλου: Παλαιότερα τα τσουβάλια με τους χρυσούς κόκκους πήγαιναν στον μυλωνά ή τη μυλωνού, οι οποίοι γύριζαν τους πετρόμυλους που έτριβαν τους κόκκους και άλεθαν το σιτάρι σε αλεύρι. Τώρα οι κόκκοι του σιταριού πηγαίνουν σε σύγχρονους κυλινδρόμυλους όπου το άλεσμα γίνεται μηχανικά.

Ο άνθρωπος του φούρνου: Ο φούρναρης παραλαμβάνει το αλεύρι και ξεκινάει το ζύμωμα τα μεσάνυχτα, καθώς το ζυμάρι χρειάζεται αρκετές ώρες να φουσκώσει σωστά. Αφού ολοκληρωθεί η ωρίμανση, το φουρνίζει τα ξημερώματα ώστε το ψωμί να είναι έτοιμο για τους πρώτες πελάτες.

3. Έπειτα αναλογιστείτε:

- Για να παραχθεί μια φραντζόλα ψωμί χρειάζεται περίπου 9 μήνες. Πόσο χρόνο θέλει η φραντζόλα για να καταναλωθεί; Πόση από αυτή μπορεί να καταλήξει στα σκουπίδια;
- Αυτό το μακρύ και δύσκολο, λόγω καιρικών συνθήκων, ταξίδι του ψωμιού για να φτάσει στο τραπέζι μας. Σκεφτείτε αυτή τη μακρά διαδρομή, καθώς και τους ανθρώπους, που εργάζονται με υπομονή και φροντίδα, για να προσφέρουν αυτή την τροφή.
- Πώς θα ένιωθες, εάν κάτι που έφτιαχνες με τα χέρια σου για τόσους μήνες, πετιόταν στα σκουπίδια χωρίς να το δοκιμάσουν οι άνθρωποι;

4. Και τώρα συζητήστε!

Τι συμβαίνει σε γιορτές, εκδηλώσεις και πάρτι στα οποία έχετε πάει. Έχετε παρατηρήσει πόσο φαγητό περισσεύει στο τέλος; Πόσο από το φαγητό που μαγειρεύεται καταλήγει τελικά στα σκουπίδια; Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι προετοιμάζεται τόση μεγάλη ποσότητα φαγητού;

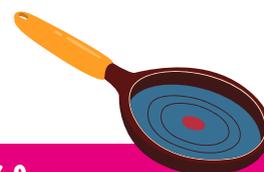
5. Και τώρα οργανώστε!

Οργανώστε ένα πάρτι με «Μενού Χωρίς Σπατάλες» (zero waste menu), όπου το φαγητό δεν θα πεταχτεί. Χωρίστε τα μέλη της τάξης σε ομάδες για να σκεφτούν και να καταγράψουν ιδέες για το πώς θα οργανώσουν το πάρτι και κυρίως το «Μενού Χωρίς Σπατάλες» είτε διατροφικά, είτε ενεργειακά, είτε όσο αφορά τα απορρίμματα!

6. Και τώρα παρουσιάστε!

Οι ομάδες παρουσιάζουν τα μενού τους στην ολομέλεια και αιτιολογούν τις ιδέες και επιλογές τους.

Μην ξεχάσετε να σκεφτείτε τι θα κάνετε σε περίπτωση που περισσέψουν κάποια φαγητά. Παρακάτω μερικές ιδέες.

Μικρές συμβουλές για ένα «Μενού Χωρίς Σπατάλες»!

• Λίστα καλεσμένων

- Ποια και πόσα άτομα θα καλέσετε; Θα είναι ενήλικες και παιδιά; Γιατί οι μερίδες υπολογίζονται διαφορετικά.

• Επιλέξτε τα σωστά φαγητά

- Επιλέξτε τροφές που αντέχουν και μπορούν να καταναλωθούν και την επόμενη μέρα.
- Εάν έχετε τρόφιμα ψυγείου, σερβίρετέ τα σταδιακά και σε μικρές δόσεις. Με αυτόν τον τρόπο δεν αλλοιώνονται και δεν καταλήγουν στα σκουπίδια.
- Προσπαθήστε να επιλέξετε τροφές που τρώγονται εύκολα χωρίς μαχαιροπήρουνα. Αν είναι ανάγκη να χρησιμοποιήσετε μαχαιροπήρουνα επιλέξτε βιοδιασπώμενα.
- Υπολογίστε τις ποσότητες ανάλογα με τον αριθμό των καλεσμένων σας για να περιορίσετε τη σπατάλη εξ αρχής.

• Δημιουργήστε νέες συνταγές

- Χρησιμοποιήστε το φαγητό που περίσσεψε σε δημιουργικές συνταγές για την επόμενη μέρα.

• Ταπεράκι για το σπίτι;

- Φροντίστε να έχουν οι καλεσμένοι μαζί τους ή να τους προσφέρετε εσείς δοχεία αποθήκευσης. Έτσι, το φαγητό μπορεί να μοιραστεί και να καταναλωθεί την επόμενη μέρα.

• Κάδοι οργανικών απορριμμάτων – κομποστοποίηση

- Αν το φαγητό δεν μπορεί να καταναλωθεί, η καλύτερη λύση είναι η απόρριψη του σε καφέ κάδους οργανικών απορριμμάτων, που υπάρχουν πλέον στις περισσότερες γειτονιές. Επικοινωνήστε με τον Δήμο σας για να ενημερωθείτε για τα ακριβή σημεία τοποθέτησης των καφέ κάδων στην περιοχή σας, ώστε να απορρίψετε εκεί τα υπολείμματα τροφών. Σε αυτόν, επίσης, αποθέστε και τα οργανικά απορριμμάτων των υλικών που θα χρησιμοποιήσετε για το μαγείρεμα, εάν μαγειρέψετε εσείς για το πάρτι!

ΩΡΑ ΓΙΑ ΔΡΑΣΗ!

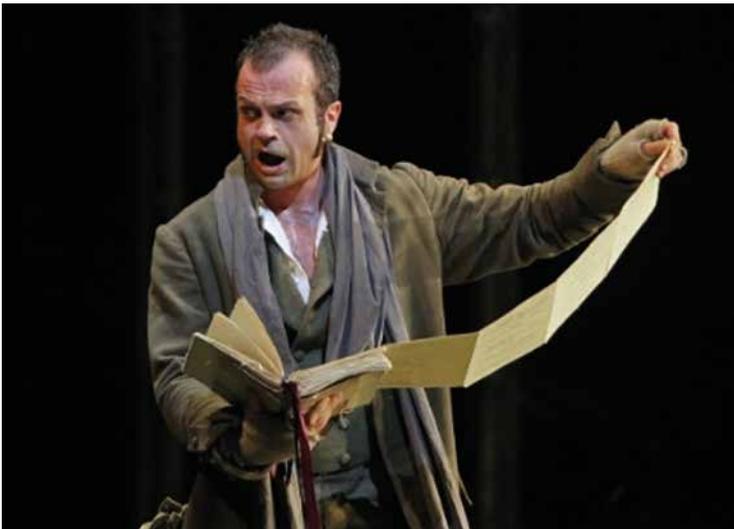
Έφτασε η στιγμή να διαδώσετε το μήνυμά σας για την κλιματική δικαιοσύνη και να υπερασπιστείτε το δικαίωμα κάθε ανθρώπου σε επαρκή και ποιοτική τροφή!

Έφτασε η ώρα να διπλώσετε ένα **Leporello** και να ξεδιπλώσετε τη δημιουργικότητά σας!

Τι είναι το Leporello

Το **Leporello** είναι μία μακριά λωρίδα χαρτιού, διπλωμένη σε ζιγκ-ζαγκ ανάμεσα σε δύο σκληρά εξώφυλλα, τα οποία είναι προαιρετικά. Λέγεται αλλιώς βιβλίο ακορντεόν ή βιβλίο φυσαρμόνικα. Χρησιμοποιείται συχνά για καλλιτεχνικά βιβλία και δίνει τρισδιάστατη αίσθηση, καθώς μπορεί να ξεδιπλώσει πλήρως τις σελίδες του ή να σταθεί όρθιο σαν μικρό γλυπτό!

Το όνομα προέρχεται από τον **Leporello**, τον υπηρέτη του Δον Ζουάν στην όπερα του Μότσαρτ «Don Giovanni». Στη γνωστή «άρια του καταλόγου» (Catalogue Aria), ο **Leporello** ξεδιπλώνει έναν μακρύ κατάλογο με τις κατακτήσεις του αφέντη του, ο οποίος είναι διπλωμένος σαν ακορντεόν.

Marco Vinco στον *Don Giovanni*,
San Francisco Opera 2011.

© Cory Weaver

Εδώ μπορείτε να πάρετε μια γεύση από τα Leporello της σπουδαίας συγγραφέα και εικαστικού Ετέλ Αντνάν. <https://www.tate.org.uk/kids/artists/who-etel-adnan>

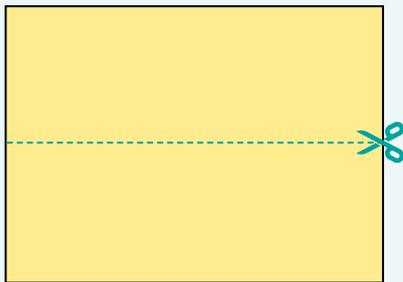
Etel Adnan, *Leporello 31: Freedom for People*, 2011, Sfeir-Semler Gallery

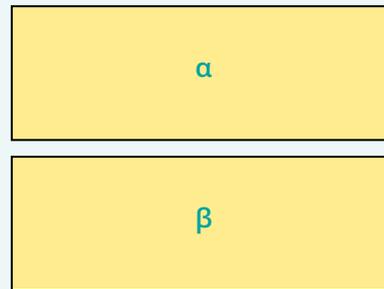
Υλικά που θα χρειαστείτε για ένα τυπικό Leporello:

- Μακριά λωρίδα χαρτί (μπορεί να είναι ενιαία, με μικρό ή μεγάλο φάρδος, ή A4 κομμένα κατά μήκος στη μέση)
- Κόλλα
- Μπογιές ή/και υλικά για κολλάζ
- Ψαλίδι (προαιρετικά)
- Χάρακας (προαιρετικά)
- 2 κομμάτια χαρτόνι για τα εξώφυλλα (προαιρετικά)

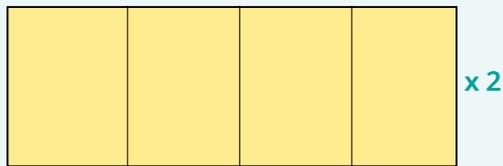
Βήμα 1

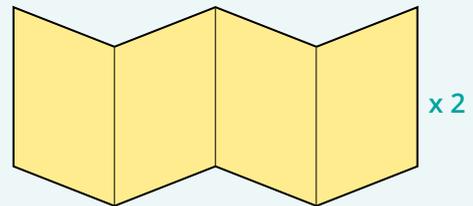
Βήμα 2

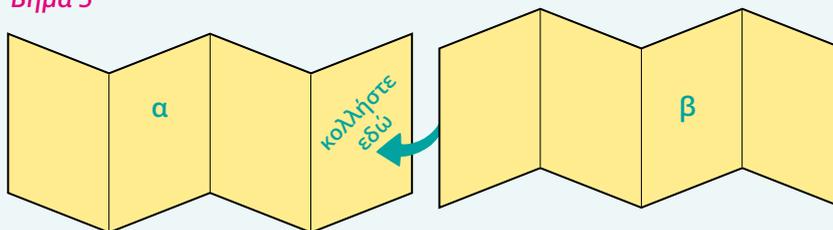
Βήμα 3

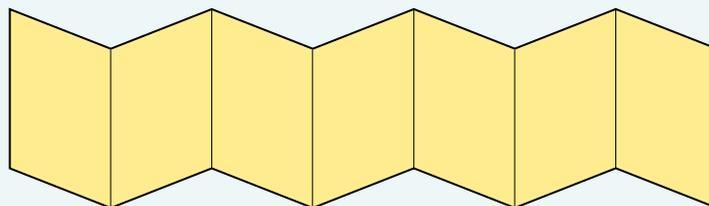
Βήμα 4

Βήμα 5

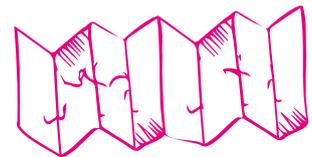

Βήμα 6

Βήματα

1. Πάρτε τη λωρίδα του χαρτιού και ακουμπήστε την οριζόντια μπροστά σας.
2. Διπλώστε το χαρτί στη μέση, φέρνοντας τη δεξιά πλευρά πάνω στην αριστερή. Πιέστε καλά την τσάκιση με τα δάχτυλα ή με έναν χάρακα αν χρειαστεί.
3. Πάρτε την πάνω στρώση του χαρτιού και διπλώστε την πάλι προς τα πίσω, μέχρι την άκρη της τσάκισης. Γυρίστε το χαρτί από την άλλη και κάντε το ίδιο. Τοποθετήστε τη διπλωμένη λωρίδα όρθια πάνω στην επιφάνεια που δουλεύετε. Αν το αφήσετε να ανοίξει ελαφρώς θα μοιάζει με ακορντεόν ή βεντάλια.
4. Αν το κοιτάξετε από ψηλά το βιβλίο σας θα έχει 4 σελίδες και θα μοιάζει με το γράμμα **M** ή **W**. Έχετε σύνολο 8 σελίδες (4 μπροστά και 4 πίσω).
5. Ζωγραφίστε και γράψτε τις ιστορίες/ μηνύματά σας στις 8 επιφάνειες.
6. Αν θέλετε παραπάνω σελίδες, μπορείτε να φτιάξετε επιπλέον ακορντεόν και να τα κολλήσετε. Παίρνετε τα 2 ακορντεόν. Βάζετε κόλλα στην τελευταία σελίδα του πρώτου ακορντεόν και κολλάτε πάνω της την πρώτη σελίδα του δεύτερου.
7. Γράψτε τον τίτλο του βιβλίου, την τάξη σας και ότι άλλο θέλετε στα εξώφυλλα και επιμεληθείτε τα εικαστικά.
8. Το Leporello σας είναι έτοιμο! Μπορείτε να το εκθέσετε ανοιχτό πάνω σε μία επιφάνεια ή κρεμαστό ώστε να φαίνονται και οι 2 πλευρές.

Το Leporello της Μαθητικής Εβδομάδας Δράσης 2026!

Η φετινή θεματική διεκδικεί **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ** απ' το χωράφι έως το καλάθι!

- Οπτικοποιήστε και φιλοτεχνήστε την έννοια της κλιματικής αδικίας στην μια πλευρά και της κλιματικής δικαιοσύνης στην άλλη πλευρά του Leporello σας! Επινοήστε ένα σύνθημα και γράψτε το και αυτό!
- Όταν το Leporello σας είναι έτοιμο βάλτε το σε ένα τραπέζι ή κρεμάστε το ή φωτογραφηθείτε μαζί του (χωρίς να φαίνονται τα πρόσωπά σας) και στείλτε το μας στον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.surveymonkey.com/r/LGYFHLD> ή στο e-mail education.hellas@actionaid.org

Μην ξεχάσετε να φωτογραφήσετε και τις 2 πλευρές

Εμπνευστείτε για το Leporello σας από τα παρακάτω:

- Το **Leporello** μπορεί να αποτελέσει την πρόσκληση ή την αφίσα για το πάρτι «**Μενού Χωρίς Σπατάζες**» πχ. Τι μήνυμα για την τροφή και την κλιματική δικαιοσύνη θα γράφατε στους/στις καλεσμένους/ες σας;
- Το **Leporello** σας ξεδιπλώνεται και ακολουθεί μια διαδρομή. Σκεφτείτε ποιες διαδρομές θέλετε να απεικονίσετε. Για παράδειγμα, «**Διαδρομή της Σπατάζης**», απ' το χωράφι στα σκουπίδια ή «**Διαδρομή της Δικαιοσύνης**», απ' το χωράφι στο καλάθι και μετά κατανάλωση στο πάρτι.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΣΠΟΡΑ

Δεν χρειάζεσαι μεγάλους πόρους για να κάνεις τη διαφορά. Χρειάζεσαι τη θέληση να φυτέψεις έναν σπόρο."

Vandana Shiva, περιβαλλοντική ακτιβίστρια.

1. Οδηγός «**Μενού Χωρίς Σπατάλες**» για πάρτι και εκδηλώσεις: Αξιοποιήστε ένα μενού που φτιάξατε για τη δραστηριότητα με το πάρτι και δημιουργήστε έναν οδηγό για χωρίς σπατάλες πάρτι και εκδηλώσεις, τον οποίο μπορείτε να παρουσιάσετε στις άλλες τάξεις και να το χρησιμοποιεί το σχολείο σε όλες τις εκδηλώσεις είτε περιέχει φαγητό, είτε όχι.
2. Τουρσί: Υπάρχει ένα καρότο που ξεχάστηκε στο ψυγείο σας; Αντί να το πετάξετε, κάντε το τουρσί! Η παρασκευή τουρσιού είναι μια πανάρχαια βιώσιμη μέθοδος συντήρησης που χρησιμοποιεί τη ζύμωση σε άλμη με μηδενικό ενεργειακό αποτύπωμα. Δοκιμάστε την παρακάτω συνταγή.

ΤΟΥΡΣΙ

Υλικά

- Λαχανικά της επιλογής σας κομμένα σε κομμάτια (ή ό, τι έχει περισσέψει στο ψυγείο σας)
- 1 λίτρο νερό
- 70γρ χοντρό αλάτι
- Προαιρετικά για άρωμα μπορείτε να προσθέσετε φύλλα δάφνης, πιπέρι, και σκόρδο

Εκτέλεση

- Βάλτε τα λαχανικά σε βάζα.
- Ανακατέψτε το χοντρό αλάτι στο νερό μέχρι να διαλυθεί πλήρως.
- Περιχύστε τα λαχανικά με την άλμη ώστε να καλυφθούν εντελώς.
- Κλείστε χαλαρά το βάζο και αφήστε το σε σκιερό και δροσερό μέρος για 5-10 ημέρες.
- Μόλις σας αρέσει η υπόξινη γεύση, βάλτε το στο ψυγείο. Μπορεί να διατηρηθεί για μήνες.

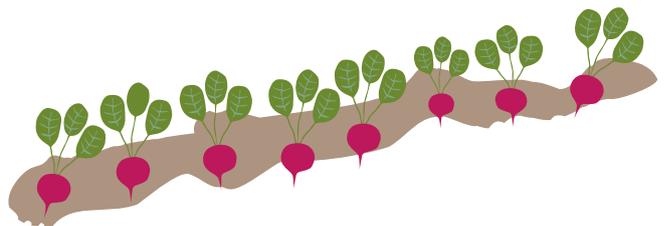
- 3. Καλλιεργήστε τα δικά σας λαχανικά:** Ακόμα κι αν δεν έχετε χώμα στην αυλή του σχολείου σας, δοκιμάστε να φυτέψετε λαχανικά σε μεγάλες γλάστρες ή να φτιάξετε αυτοσχέδια παρτέρια χρησιμοποιώντας μεγάλα καφάσια από φρούτα ή παλέτες.
- 4. Έλεγχος απορριμμάτων:** Στο τέλος μιας μέρας, ελέγξτε το καλάθι των σκουπιδιών της τάξης σας. Φορέστε γάντια και πάρτε 3 κάδους. Ξεχωρίστε και βάλτε σε ξεχωριστό κάδο τα τρόφιμα από τα κοινά σκουπίδια και την ανακύκλωση. Κάντε τους ελέγχους σας για μια εβδομάδα, καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας και ανακαλύψτε πόση ποσότητα τροφής θα μπορούσε να σωθεί από την υγειονομική ταφή (χωματερή).
- 5. Η τέχνη της δικαιοσύνης:** Πολλοί καλλιτέχνες επιστρατεύουν τη δημιουργικότητά τους για να δείξουν τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής κρίσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία του Μουσείου Πράδο στη Μαδρίτη με το WWF, το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση το 2019 κατά την οποία τέσσερα εμβληματικά αριστουργήματα της συλλογής «μεταμορφώθηκαν», προειδοποιώντας για το μέλλον του πλανήτη.

Δείτε τους πίνακες εδώ: <https://www.athensvoice.gr/life/perivallon/602295/diasimoi-pinakes-allazoyg-gia-na-milisoyn-gia-tin-klimatiki-allagi/>

Το ίδιο έκαναν και σχολεία της Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο του προγράμματος «Τα σχολεία προστατεύουν το κλίμα». Δείτε εδώ τις δημιουργίες τους <https://www.youtube.com/watch?v=YdWd526uLEI>

Εσείς κάντε το αντίθετο!

Δείτε τις φωτογραφίες του υλικού (Παράρτημα «Όσα έκρυψε ο φακός», σελ. 14-15) που απεικονίζουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και φτιάξτε ένα έργο τέχνης Κλιματικής Δικαιοσύνης για τους ανθρώπους που ζουν.

ΠΗΓΕΣ

Περιφερειακό Κέντρο πληροφόρησης ΟΗΕ
<https://unric.org/el/>

Όμιλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων
<https://odeth.eu/>

Παγκόσμια Τράπεζα Σπόρων
<https://www.seedvault.no/>

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης Μπαγκλαντές
<https://bangladesh.iom.int/>

Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή
<https://www.ipcc.ch/>

Αναγεννητική Γεωργία
<https://regenerativefarminggreece.org/el/>

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Απ' το χωράφι στο καλάθι

Στους παρακάτω συνδέσμους μπορείτε να εξερευνήσετε τις επιδόσεις των χωρών στους **17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης** σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Sustainable Development Report

<https://dashboards.sdindex.org/profiles/>

Eurostat

<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/sdg-eu-progress-tracker/>

act:onaid
για έναν κόσμο πιο δίκαιο

Co-funded by
the European Union

Το παρόν έγγραφο έχει παραχθεί με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο του εγγράφου αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ActionAid Ελλάς και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.